

z p r a v o d a j

XXVII. ročník

2

2016

TÉMA

- 2 Editorial
Město Zwolle a jeho historie, Nizozemsko – „země dole“, jak se nemluvnata učí cizí jazyk, cíle vzdělávání podle JFK.
- 3 Globální OVP pro globální trh práce
Stručná zpráva Cedefopu.
- 6 Odborné vzdělávání v Nizozemsku
Statistické údaje, vzdělávací systém, toky žáků mezi jednotlivými částmi systému.
- 9 Francouzský systém profesních certifikací, o kterém se mluví
Spolupráce Afdet a Céreq, zavedení bloků kompetencí.
- 10 Rozvoj podnikatelského myšlení a jednání
Vzdělávání v podnikání a zavádění podnikatelské učební cesty do kurikul.
- 12 Schopnost mluvit několika jazyky máme v genech, říkají vědci
Vícejazyčnost u předškolních dětí.
- 13 Vícejazyčnost v článcích Zpravodaje
Přehled článků.
- 14 Co nového v časopisech
L'enseignement technique, 2015, č. 248.
- 14 Nové knihy v knihovně
Školní vzdělávání v různých zemích; Praxe nevzdělanosti...
- 15 Znovuobjevené knihy
Dějiny španělské literatury, Přehled českých dějin.
- 16 Zajímavé internetové adresy
Pravopisně.cz, Slovník sociálního zabezpečení, Československá námořní plavba, Stezka v oblacích Dolní Morava, Karlovy Vary 1938 a 2013.

Příloha I: Výsledky učení přibližují vzdělávání potřebám 21. století

Editorial

Starý plán nizozemského města Zwolle (čti Zvole) ukazuje malebné a zřejmě i praktické uspořádání ulic a hradeb. Ottův slovník naučný (1908) o městě píše také pochvalně: „Zwolle, hlavní město nizozemské provincie hornoysselské, 17 km od východního břehu Zuiderského moře opodál pravého břehu Ysselu a na průplavě vedoucím k Vechtě, stanice tratí Zutphen–Leuwarden a Utrecht–Kampen, má 31 869 obyvatel (1903).

Z 9 kostelů vyniká reformovaný chrám sv. Michala z počátku XV. století s proslulými varhanami, kdežto katolický kostel téhož světce chová náhrobek Tomáše Kempenského, který žil ve zrušeném nyní klášteře Agnetenberku asi 6 km severně od města. Z ostatních staveb je zajímavá gotická brána (Sassenpoort) se 4 věžemi, modernizovaná radnice; dále je tu divadlo, provincionální museum, gymnasium, plavecká škola, slevárny, loděnice a továrny na chemikálie, likéry, oleje, veliká skladiště dříví, jakož i čilý ruch obchodní, zejména trhy na ryby, obilí a máslo. Obchod podporován jest živou paroplavbou, která prostředkuje spojení se všemi městy okolními i porýnskými. Ve středověku Zwolle bylo městem hanzovním.“ Zajímavé je, že v ČR jsou 4 obce, které se jmenují Zvole. Jedna z nich, která leží nedaleko Vraného nad Vltavou, byla v roce 1310 zmiňována jako Swole, v roce 1422 jako Zvole. (Profous, A. – Svoboda, Jan. Místní jména v Čechách, Nakladatelství Československé akademie věd, 1957).

O Nizozemsku v současnosti se můžete dočíst na šesté stránce, kde pochopíte, že název země, jejíž nejvyšší bod dosahuje 322 metrů, je velmi výstižný. Francouzský název je Pays-Bas, doslova přeloženo „země dole“. Názvy Nizozemí nebo dokonce Holandsko jsou nesprávné. Holland bylo ve skutečnosti nejdůležitější hrabství v zemi (dnes provincie Noord Holland a Zuid Holland). Nizozemsko se v průběhu 17. století stalo námořní velmocí a zůstalo jí dodnes. Má také hezkou lodní vlajku. Lodní vlajku měla ovšem i Československá námořní plavba, jak zjistíte v rubrice Zajímavé internetové adresy.

Kolik řečí umíš, tolikrát si člověkem. Podle autora článku na straně 12–13 by děti měly být člověkem nejméně třikrát, a to hned v raném věku. Kdysi jsme ve VÚOŠ měli možnost navštěvovat kurzy němčiny, které vedla lektorka s českým příjmením a velmi dobrou češtinou bez přízvuku. Až když se nás jednou zeptala, jestli se říká jakž takž nebo takž jakž, pochopili jsme, že je původem Němka. Vyprávěla nám, že se s manželem dohodli mluvit na svou dcerku jen česky, aby neměla v hlavě zmatek. Prvních osm měsíců pomáhala s péčí o vnučku německá babička, která se pak vrátila do Německa. Když holčička začala mluvit, opakovala slova, která jí babička říkala. Rodina pak změnila taktiku, maminka mluvila na dcerku německy, táta česky a dítě překládalo. Protože s tím nemělo žádné problémy, začali ji učit ještě anglicky. Kdyby se s nimi redaktori novin Zeit tenkrát domluvili, mohli podobný článek napsat už dříve, ovšem ne v online vydání.

A na závěr John F. Kennedy: Úkolem vzdělávání je podporování znalostí a šíření pravdy. The goal of education is the advancement of knowledge and the dissemination of truth.

AK

Globální OVP pro globální trh práce

Jak v současnosti rozšiřovat hranice odborného vzdělávání, když v kontextu bezprecedentní globální konkurence, rychlých technologických změn, globálních regulačních standardů, mobilnější populace a konstantního vytváření nových zaměstnání a souborů kompetencí není vstup nových prvků do odborného vzdělávání a přípravy (OVP) – poskytování OVP a kvalifikací – žádným překvapením. OVP již není výhradním teritoriem národních systémů. Do této oblasti vstupují noví aktéři – mezinárodní sektorové orgány, multilaterální agentury, nadnárodní společnosti – a mění způsob, jakým jsou kompetence poskytovány, získávány a hodnoceny.

Národní a veřejné úřady pro vzdělávání a profesní přípravu nadále hrají hlavní roli v udržování standardů. Prokázání kompetencí spočívá v uznávaných kvalifikacích, což vyžaduje opatření pro zajišťování kvality spravované důvěryhodnými úřady. Většina evropských zemí však chápe nutnost integrovat do vytváření nebo aktualizace národních kvalifikací, studijních programů a kurikul globální dimenzi. Země také používají standardy vytvořené mezinárodními a sektorovými orgány k utváření svých národních požadavků. V některých sektorech, například v letectví a námořní dopravě, poskytuje mezinárodní legislativa základ pro národní kvalifikace.

Ministři zodpovídající za OVP si uvědomili význam tohoto trendu a v červnu 2015 se zavázali k tomu, že se zaměří na vlivy globalizace.

„Jsme rozhodnutí dále přispívat k mezinárodní konkurenceschopnosti pracovních sil vycházejících z evropských systémů OVP a ke zlepšení procesu uznávání kvalifikací OVP v Evropě a v globálním kontextu.“

Pramen: Excerpt from the declaration of Ministers in charge of vocational education of training, preamble to Riga conclusions on a new set of medium-term deliverables in the field of VET for the period 2015–20 (Riga, June 2015). http://www.izm.gov.lv/images/RigaConclusions_2015.pdf

Globalizovaná perspektiva objasněná v závěrech z Rigy zahrnuje mezinárodní sektorové kvalifikace a jejich potenciální spojení s Evropským rámcem kvalifikací (EQF). Evropská komise v současné době zkoumá různé možnosti řešení této záležitosti.

Vzdělávání mimo formální systém: iniciativy v Evropě

Veřejná, soukromá nebo polosoukromá zařízení vytvářejí mezinárodní sektorové systémy nebo rámce kvalifikací. Ty mají různou formu: některé se zaměřují jen na stanovení standardů, zatímco jiné zahrnují kvalifikace.

Iniciativy evropských agentur

Narůstající příliv migrantů přetěžuje azylové úředníky a pohraniční hlídky. Agentura Evropské unie pro správu vnějších hranic Frontex¹ si uvědomuje, že ne všechny pohraniční hlídky vykonávají svou práci na stejné

úrovni. Systémy jednotlivých zemí se značně liší: některé mají specializované pohraniční hlídky, jiné používají policejní jednotky nebo personál jiných úřadů. Mají-li pohraniční úřady, pobřežní nebo pozemní, spolupracovat podle stejných standardů, potřebují mít stanoven společný základ, který překoná tyto rozdíly. Frontex zahájil program harmonizace kvalifikace a přizpůsobení profesní přípravy pro pohraniční hlídky, který doplňuje národní profesní přípravu. Frontexem iniciovaný Sektorový rámec kvalifikací (*Sectoral Qualifications Framework – SQF*) pro ostrahu hranic je rámec zahrnující výsledky učení spojené se všemi činnostmi ochrany hranic v celé EU. Zahrnuje všechny úrovně kvalifikací získaných v odborném a všeobecném vzdělávání pro pohraniční strážce. Frontex nyní pracuje na ustavení stejných standardů, včetně hodnotících standardů spojených s výsledky učení, a metod zaručujících soulad se standardy. V současné době je vytvářen celkový systém zajišťování kvality a v několika národních systémech kvalifikací byla zahájena validace SQF.

Evropský podpůrný azylový úřad (*European Asylum Support Office – EASO*), další agentura EU, považuje profesní přípravu za klíčový praktický nástroj pro plnění svých hlavních cílů, tzn. zajištění efektivního zavedení společného evropského azylového systému (*Common European Asylum System – CEAS*). EASO vytváří a poskytuje společné školení, aby pomohl zlepšit kvalitu a dosáhnout větší harmonizace v poskytování azylu. Kvalita školení bude mít prospěch z ustavení evropské certifikace a akreditace kurikula pro školení EASO. EU a jiné státy budou mít hlavní roli ve vytváření a zavádění certifikace a akreditace prostřednictvím certifikační a akreditační pracovní skupiny EASO. Certifikace a akreditace kurikula pro školení EASO bude vytvářena bez újmy na národních systémech.

Frontex v posledních více než 10 letech vytváří ve spolupráci se všemi členskými státy/zeměmi Schengenu společná kurikula a standardy školení zaměřené na jejich národní potřeby. Kurikula a kurzy jsou sdíleny s národními organizacemi, které je chtějí používat.

Podobně EASO upřednostňuje harmonizovanou mezinárodní sektorovou kvalifikaci odpovídající již harmonizovaným kurikulům školení – kurikulům školení EASO pro azylové úředníky.

Iniciativy sektorových orgánů

Kurz profesní přípravy Evropské federace svářečů (*European Welding Federation* – EWF) zahrnuje všechny profesní úrovně v technologii sváření a příbuzných oblastech, včetně sváření plastů a podvodního sváření, a vede ke kvalifikacím uznávaným v 31 evropských zemích i celosvětově.

„Systém vzdělávání, profesní přípravy a kvalifikací EWF pro svářeče je celosvětově uznáván nejen školicími a akreditačními orgány, ale také průmyslem, na který se zaměřuje především. Systém EWF uznává ISO, jmenovitě normu ISO 14731 – koordinace svařování – úkoly a odpovědnost, která atestuje technické kompetence koordinátora svařečských činností.“

Pramen:

European Welding Federation <http://www.ewf.be/trainingqualification>

EWF vytvořila v reakci na potřeby průmyslu krátké kurzy zaměřené na specifické oblasti svařování, které nevedou ke kvalifikaci.

Evropská asociace pro vzdělávání v bankovních a finančních službách (*European Banking and Financial Services Training Association* – EBTN²) zavedla *trojitou kvalifikaci E*, standard kvality pro profesní kvalifikace v evropském bankovním a finančním průmyslu. Standard není určen k certifikaci studentů, ale k akreditaci institucí pro kvalifikace, které poskytují. Standard integruje tři nástroje celoživotního vzdělávání: EQF, EQAVET a ECVET³. Byl vytvořen pro znovuvybudování důvěry v bankovní sektor.

Partnerství mezi nadnárodními společnostmi a veřejnými úřady

V Irsku byl svolán panel sdružující mezinárodní experty, který měl zvážit žádost Microsoftu Irsko, aby se odsouhlasením politiky a postupů zajišťování kvality mohl stát poskytovatelem Rady pro osvědčení o vysokoškolském vzdělávání a přípravě (*Higher Education and Training Awards Committee* – HETAC), nyní Kvalita a kvalifikace Irsko (*Quality and Qualifications Ireland, Dearbhú Cáilíochta agus Cáilíochtaí Éireann* – QQI⁴). Expertní panel také zvažoval přidruženou žádost Microsoftu Irsko o validaci pěti programů na úrovni 6 národního rámce kvalifikací⁵ (úroveň 5 EQF). Pětiletá akreditace společnosti pro tyto účely byla schválena v roce 2010.

Tato slibná interakce mezi veřejnými úřady a soukromou společností však nevedla k očekávaným výsledkům. Microsoft Irsko nevyvinul žádné kvalifikace

HETAC, ani neaktivoval, jak bylo plánováno, externí režim zajišťování kvality. Když akreditace v roce 2015 vypršela, nebyly vytvořeny žádné plány na její obnovu. Irské úřady nyní hledají alternativní řešení.

Odezvy v národních systémech

Národní studie vlivu

Členské státy Evropské unie již delší dobu studují vliv programů a kvalifikací poskytovaných nevládními organizacemi na jejich území. Například Dánsko provedlo studii o globalizaci odborného vzdělávání a přípravy již před 10 lety. Nedávno publikovalo Lotyšsko zprávu, v níž identifikuje výhody globalizovaného OVP, např. větší mezinárodní konkurenci v programech a kurikulech a lepší možnosti pro profesní rozvoj učitelů a instruktorů.

Spolupráce členských států EU

Země EU spolupracují na zlepšování svých systémů OVP a ujišťují se, zda jsou v souladu s celosvětovým vývojem v každém sektoru. Organizují výměny mezi ministerstvy, institucemi stanovujícími standardy, poskytovateli OVP a podniky a zkoumají příležitosti k internacionalizaci OVP. Někdy vytvářejí společné základní moduly založené na dohodnutých výsledcích učení. Tato evropská spolupráce umožňuje systémům OVP stavět na vztazích s místní ekonomikou a společností a zajistit, aby OVP nadále odpovídalo na místní potřeby a přitom bylo dost flexibilní na to, aby se mohlo přizpůsobovat globálním výzvám.

Členské státy EU spolupracují také se zeměmi mimo Evropskou unii – příkladem může být partnerství USA a Dánska pro odborné vzdělávání – na rozvíjení standardů kompetencí a na vytváření a hodnocení kurikulů.

Soutěže

Soutěže ve světových kompetencích (*WorldSkills competitions*) se ukazují jako cenný zdroj pro národní úřady, které potřebují stanovit standardy zaměřující se na nedostatky v kompetencích. Specifikace standardů jsou předmětem konzultací s průmyslem a jsou každé dva roky ověřovány prostřednictvím cyklu soutěže ve světových kompetencích. Mnohé země, včetně Spojeného království, Finska a Švýcarska, integrují tyto globální standardy do programů svých národních systémů.

Rady pro kompetence

V některých zemích zapojují sektorové rady pro kompetence do pomoci s vytvářením kvalifikačních standardů a poskytováním profesní přípravy zainteresované strany. Sektorové rady pomáhají utvářet národní strategii a odpovídat na měnící se potřeby trhu. Mnohé z těchto sektorů mají silná mezinárodní spojení a provozují vlastní aktivity v profesní přípravě.

Každá rada se zaměřuje na nějaký specifický sektor národního hospodářství, kterému poskytuje platformu pro spolupráci mezi zainteresovanými stranami v sektoru, aby jim pomohla získat vzhled do pravděpodobného vývoje v zaměstnanosti a potřebě kompetencí, a přispívá k politické práci v oblasti OVP a standardů kvalifikací.

Politické úkoly

Kvalita

Míra, do které jsou mezinárodní kvalifikace, programy profesní přípravy a kurikula považovány za důvěryhodné na trhu práce a na celosvětové úrovni, závisí na tom, zda se používají transparentní nástroje zajišťování kvality. To je také hlavní úkol pro národní kvalifikace. Zajišťování kvality bude to nejdůležitější v činnostech členských států v OVP, proto je to v závěrech z Rigy 2015 uvedeno jako úkol, který má být splněn. Extrémní diverzita mezinárodních řešení ovšem způsobuje, že to bude hodně záviset na viditelných a důvěryhodných mechanismech zajišťování kvality.

Pro výzkum Cedefopu o globalizaci OVP jsou nyní nejdůležitější následující otázky:

- Jaký druh opatření pro zajišťování kvality používají jednotlivé sektory?
- Jsou tato opatření explicitní a transparentní? Do jaké míry?

„Kvalita poskytování OVP závisí hlavně na tom, aby vlády ustavily správné podmínky pro zajišťování kvality a kvalitu vyučování... Máme-li však opravdu něčeho dosáhnout (zlepšit kvalitu), je nutné, aby o to usilovaly všechny zainteresované strany.“

Pramen: Marianne Thyssen, komisařka pro zaměstnanost, sociální věci, kvalifikace a mobilitu pracovních sil, v projevu na schůzi ministrů odpovědných za OVP a evropských sociálních partnerů, Inovace pro budoucnost OVP, Riga, červen 2015.

Rovnováha

Kromě zajišťování kvality musí EU a její členské státy rozhodnout také o nejlepším konsensu globalizovaných a národních řešení.

Národní kurikula, která jsou v souladu s mezinárodními standardy, poskytují žákům šanci získat kromě národních kvalifikací i mezinárodní. Integrace globálních řešení profesní přípravy však musí být provedena pečlivě. Přílišné spoléhání na globální řešení s sebou nese riziko uvolnění standardů a oslabení vlivu systémů vzdělávání a profesní přípravy. Nevyhovující integrace globálních řešení může podlomit konkurenceschopnost a relevanci národních řešení na globálním trhu práce.

Úkolem politických činitelů je spolupracovat se všemi zainteresovanými stranami na stanovení optimální role pro globalizovaná řešení v kvalifikacích, standardech a kurikulech pro každý sektor a uvnitř každého systému vzdělávání a profesní přípravy. Úko-

lem pro poskytovatele mezinárodních kvalifikací a kurikul je naopak odpovídat standardům stanoveným národními systémy.

Společné kvalifikace

Technologie, otevřené trhy práce a společnost vyžadují společná řešení, která nelze definovat výhradně v národním rámci. Evropské společné kvalifikace mohou být relevantní tam, kde podniky operují přes hranice, např. v logistice, dopravě a v některé výrobě. Proto je nezbytná dobrovolná spolupráce mezi národními a sektorovými zainteresovanými stranami.

Úkolem evropských zainteresovaných stran (hlavně komise, ale také sektorových aktérů na úrovni EU) by měla být shoda na stabilním rámci, v němž lze rozvíjet společné kvalifikace OVP. To by naopak vyžadovalo vyvinout fungující metodu nezaměřující se pouze na vývojová stadia (jak je tomu v současné době v případě programu celoživotního vzdělávání a Erasmus+), ale také na stadia vyžadovaná pro permanentní zavádění společné kvalifikace.

AK

Aktivity Cedefopu

Cedefop zahájil na globalizaci OVP studii o mezinárodních kvalifikacích v listopadu 2012. Pomáhá národním úřadům, sektorovým orgánům a agenturám EU (např. Frontex a EASO) tím, že jim poskytuje informace o tom, jak mají zajistit relevanci a důvěryhodnost svých kvalifikací přesahující systémy a hranice. Středisko nyní zahajuje projekt zaměřený na problémy spojené s globalizací OVP, včetně toho:

- jak jsou národní systémy OVP ovlivňovány globálním vývojem;
- jak se nyní různé národní systémy vypořádávají s globalizací;
- do jaké míry mezinárodní kurikula a kvalifikace OVP doplňují ty národní;
- zda kvalifikace udílené mezinárodními sektory mohou přihlížet k národním kritériím při stanovování programů vzdělávání a profesní přípravy.

Publikace o mezinárodních kvalifikacích Cedefop. International qualifications. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2012. 89 s. ISBN 978-92-896-1117-6 (knihovna NÚV, Sg. 6352) <http://www.cedefop.europa.eu/node/11854>

¹ Frontex

http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/frontex/index_cs.htm

² EBTN <http://www.ebn-association.eu/>

³ Evropský rámec kvalifikací, Evropský referenční rámec zajišťování kvality pro odborné vzdělávání a přípravu, Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu

⁴ QQI <http://www.qqi.ie/>

⁵ Národní rámec kvalifikací v Irsku, Zpravodaj 7/8/2005, s. 6–8.

Pramen: Cedefop. Global labour market, global VET. Briefing Note, December 2015, ISSN 1831–2411, 4 p. S přihlédnutím k francouzské verzi Une formation professionnelle mondiale pour un marché du travail mondial a německé verzi Globaler Arbeitsmarkt, globale Berufsbildung. <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/9104>

Jedním ze základních principů vzdělávání v Nizozemsku zaručovaných ústavou (čl. 23) je svoboda vzdělávání, tedy svoboda zakládat školy, organizovat vyučování a určovat principy, na nichž je vzdělávání založeno (svoboda přesvědčení).

Nizozemsko

Nizozemská lodní vlajka:

Rozloha: 33 718 km²

Nejnižší bod: Zuidplaspolder: minus 7 m

Nejvyšší bod: Vaalserberg: 322 m

Délka pobřeží: 451 km

Hlavní město: Amsterdam

Vláda: Konstituční monarchie s dvoukomorovým parlamentem

Počet obyvatel: 16 902 146 (2015)

HDP na obyvatele: 35 900 EUR (2013)

Výdaje na školství: 5,9 % HDP (2011)

Svoboda organizovat vyučování znamená, že veřejné i soukromé školy si mohou určovat – v rámci zákonných hranic –, co a jak budou vyučovat. Ministerstvo školství, kultury a vědy a ministerstvo hospodářství (pouze pro ekologické/zemědělské vzdělávání) stanovují standardy kvality, které platí jak pro veřejné, tak pro vládou financované soukromé vzdělávání. Standardy stanovují vyučovací předměty, očekávané výsledky učení, obsah národních zkoušek, počet vyučovacích dnů/hodin ročně, kvalifikace učitelů a povinnost plánovat a podávat zprávy o činnosti. Rodičům a žákům také poskytují možnost vyjádřit se ke školním záležitostem.

Vzdělávání je povinné pro děti od 5 do 16 let. Mladí lidé ve věku 16 a 17 let bez všeobecné nebo základní profesní kvalifikace na středním stupni (tzn. alespoň VWO, HAVO nebo MBO-2, EQF 2) musejí (každoročně od 1. srpna) pokračovat ve vzdělávání v rámci tzv. kvalifikační povinnosti (*kwalificatieplicht*).

Toto uspořádání bylo zavedeno v roce 2008, aby se snížila míra předčasných odchodů ze vzdělávání.

Vzdělávací systém se skládá z těchto částí:

- **základní vzdělávání** (*primair onderwijs* – PO) na úrovni ISCED 1 pro žáky ve věku 4–12 let trvá 8 let;
- **speciální vzdělávání na primární a sekundární úrovni** (*speciaal onderwijs* – SO / *voortgezet speciaal onderwijs* – VSO) je pro žáky ve věku 3 až 20 let s potížemi a poruchami v učení nebo chování a/nebo s mentálním, sensorickým či fyzickým handicapem;

- **všeobecné sekundární vzdělávání** (*algemeen voortgezet onderwijs* – AVO) ISCED 2 a 3 má tři druhy:

- vzdělávání připravující žáky pro studium na vysoké škole, integrované nižší a vyšší sekundární programy (*voorbereidend wetenschappelijk onderwijs* – VWO), trvá šest let a vede na úroveň EQF4 (ISCED 244 po třech letech; ISCED 344 po šesti letech). To připravuje žáky pro vysokoškolské vzdělávání na univerzitách a odborně zaměřených vysokých školách. Pro žáky ve věku 12 až 18 let, též přístupné pro dospělé;

- integrované programy nižšího a vyššího všeobecného sekundárního vzdělávání (*hoger algemeen voortgezet onderwijs* – HAVO), trvající pět let a vedoucí k EQF4 (ISCED 244 po třech letech; ISCED 344 po pěti letech); připravují pro další studium v odborně zaměřeném vysokoškolském vzdělávání. Po absolvování je možný přechod do 5. ročníku vzdělávání, připravujícího ke studiu na univerzitě. Pro žáky ve věku 12 až 17 let, též přístupné pro dospělé;

- dva všeobecně vzdělávací programy (teoretické a smíšené dráhy) v rámci předprofesního vzdělávání (*voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs* – *theoretische en gemengde leerweg* – VMBO), vedoucí k EQF 2 (ISCED 244), trvají čtyři roky a připravují na další studium ve vyšším sekundárním odborném vzdělávání (a částečně ve vyšším sekundárním všeobecném vzdělávání). Pro žáky ve věku 12 až 16 let, též přístupné pro dospělé. Součást OVP;

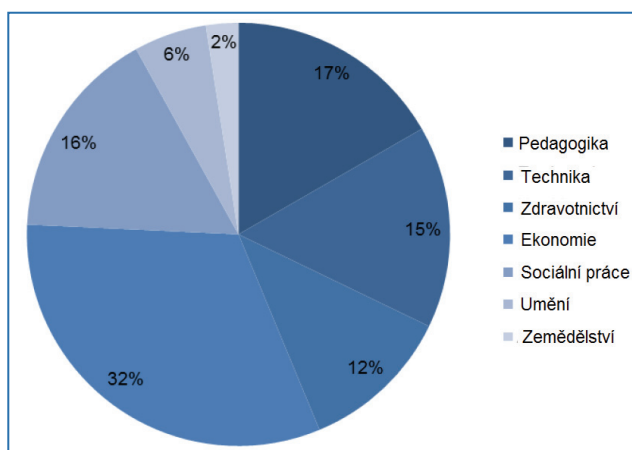
- **nižší sekundární předprofesní školní vzdělávací programy** (*voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs – VMBO – kaderberoepsgerichte of basisberoepsgerichte leerweg*), vedoucí k EQF 1 nebo 2 (ISCED 244). Tyto programy trvají čtyři roky a připravují pro další studium ve vyšším sekundárním odborném vzdělávání. Pro žáky ve věku 12 až 16 let. Vedle těchto programů jsou k dispozici oddělené, praktické, pracovně zaměřené programy (*praktijkonderwijs – PRO*) pro žáky, kteří nejsou schopni úspěšně ukončit nižší sekundární předprofesní program (ISCED 253; pro žáky ve věku 12 až 18/19 let, též přístupné pro dospělé);

- **vyšší sekundární profesní vzdělávací programy** (ISCED 254, 353–354) (*middelbaar beroepsonderwijs – MBO*), pro žáky ve věku 16 let a starší, se skládají ze dvou- až čtyřletých programů OVP ve čtyřech studijních oblastech na čtyřech úrovních (MBO 1–4, EQF 1–4). Tento druh vzdělávání je součástí nizozemského systému OVP;

- **vysokoškolské (nebo terciární) vzdělávání** má směry pro OVP a pro všeobecné (akademické) vzdělávání:

- vysokoškolské odborné vzdělávání (*hoger beroepsonderwijs – HBO*) je otevřeno žákům starším 17/18 let a nabízí hlavně 4leté bakalářské programy (ISCED 655/EQF 6). Od roku 2011 existují též dvouleté programy vedoucí k nižší bakalářské hodnosti (*associate degree – AD*) (ISCED 554/EQF 5) a odborné magisterské programy (ISCED 757/EQF 7). Poskytují je vysoké školy aplikovaných věd. Tento druh vzdělávání je součástí nizozemského systému OVP;

Podíly absolventů vysokoškolského odborného vzdělávání a přípravy podle oblasti studia, 2014

Poznámka: Bakalářské i magisterské studium

- vědecké/univerzitní vzdělávání (*wetenschappelijk onderwijs – WO*) nabízí tříleté až čtyřleté bakalářské programy (ISCED 645/EQF 6) a jedno- nebo dvouleté magisterské programy (ISCED 747/EQF 7) žákům ve věku 18 let a starším. Po ukončení magisterského pro-

gramu mohou absolventi pokračovat v programech Ph.D. (ISCED 844, EQF8);

- **další odborné vzdělávání a příprava** (další OVP) zahrnuje řadu odborných nebo všeobecnějších kurzů pro ty, kdo hledají práci, pro nezaměstnané, zaměstnance, samostatně výdělečně činné a pro zaměstnavatele. Programy počátečního OVP mohou fungovat také jako další OVP.

Nizozemský vzdělávací systém se stará i o potřeby dospělých bez (vhodné) kvalifikace. Existují dva druhy všeobecného vzdělávání dospělých otevřené 18letým a starším žákům (za určitých podmínek mohou tento druh vzdělávání navštěvovat i žáci ve věku 16/17 let). Základní vzdělávání (*basiseducatie*) je určeno pro rodilé i nerodilé dospělé Nizozemce s nedostatečným vzděláním, pro které vzdělávání nebo profesní příprava nejsou povinné. Zaměřuje se na sociální dovednosti a na základní dovednosti ve čtení, psaní a počítání. Všeobecné sekundární vzdělávání pro dospělé (*voortgezet algemeen volwassenenonderwijs – VAVO*) nabízí všeobecné sekundární programy (VMBO, HAVO a VWO). Na vyšší úrovni nabízí programy akademického vzdělávání dospělých otevřená univerzita; poskytuje modulové programy a otevřený přístup.

Vzdělávací systém má dva směry. Po prvních dvou letech sekundárního vzdělávání (*voortgezet onderwijs*) si mohou mladí žáci zvolit:

- všeobecný směr, který začíná ve všeobecném sekundárním vzdělávání (HAVO, VWO) a poskytuje možnost přímého přechodu do vysokoškolského vzdělávání (HBO, WO);

- odborný směr, který začíná v nižším sekundárním předprofesním vzdělávání (3. ročník studia VMBO), s možností přechodu do vyššího sekundárního odborného vzdělávání. Vyšší sekundární odborné vzdělávání (MBO 1–4) je páteří tohoto směru. Pro některé žáky znamená MBO a kvalifikace poskytující přístup na trh práce ukončení počátečního OVP. Absolventi MBO úrovně 4 mohou pokračovat ve studiu na vysokých odborných školách (HBO). Přibližně 50 % absolventů úrovně 4 pokračuje v HBO bez přerušení studia.

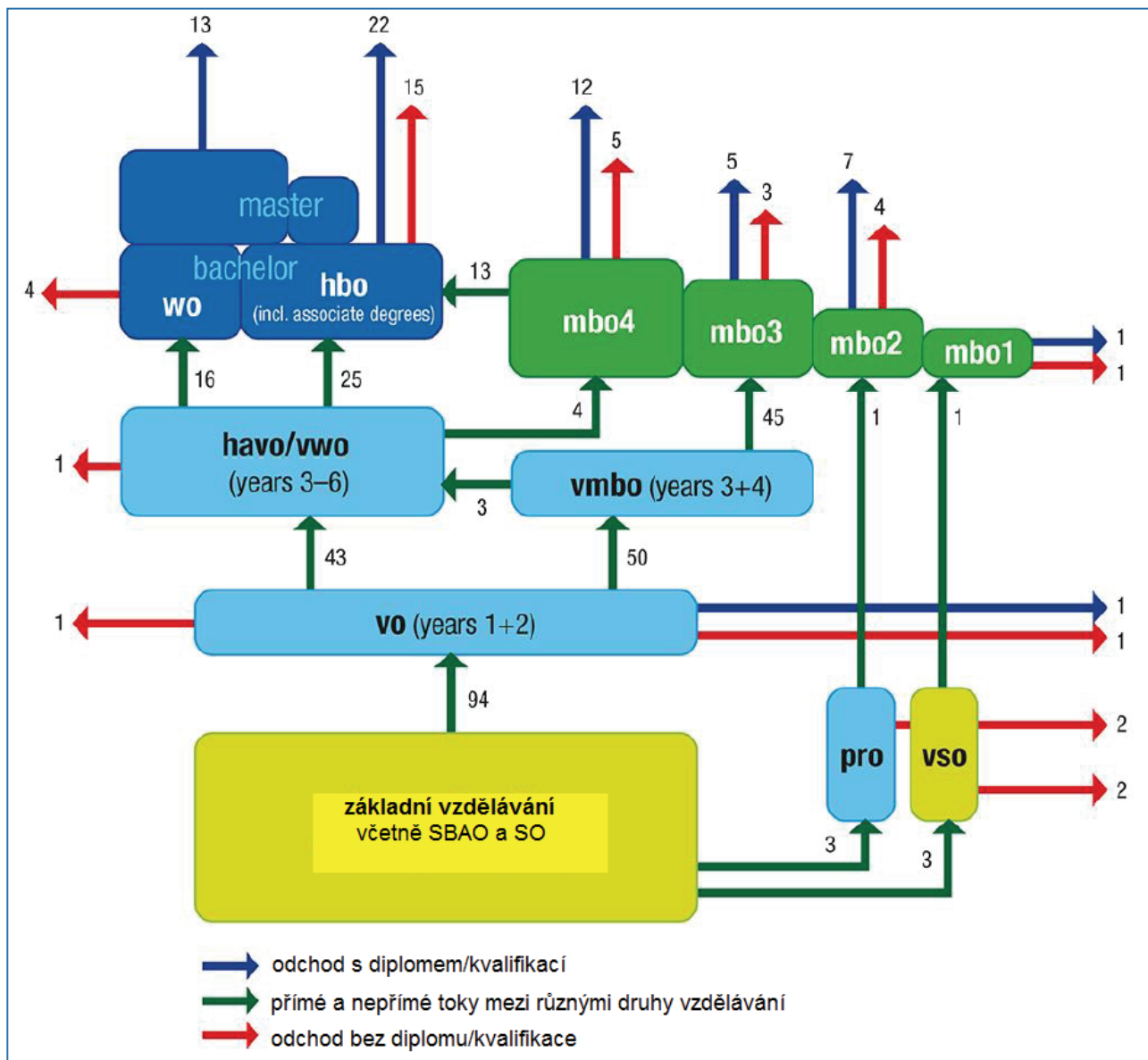
Ve třetím ročníku sekundárního vzdělávání je 45 % žáků ve všeobecně vzdělávacích programech (HAVO/VWO), zatímco 53 % je v nižším sekundárním předprofesním programu (VMBO) 2014/15. Polovina ze žáků VMBO je v profesně orientovaných programech, ostatní jsou ve všeobecně vzdělávacích programech, které VMBO nabízejí. To znamená, že většina žáků ve věku 15 let (72 %) je ve všeobecných programech. Podíl žáků v OVP se v posledním desetiletí

snížil (z 34 % ve školním roce 2004/05 na 28 % v roce 2014/15).

Obrázek ukazuje odhadované toky žáků procházejících systémem i opouštějících systém (s kvalifikací/diplomem nebo bez kvalifikace). Procenta jsou vypočítána z kohorty žáků, kteří opustili základní vzdělávání v roce 2014 (100 %); odhadují se přibližné toky v jedné věkové kohortě. Tyto toky ukazují, že i když to není v praxi běžné, mohou se žáci přesunout z odborného směru do všeobecného a naopak.

tána z kohorty žáků, kteří opustili základní vzdělávání v roce 2014 (100 %); odhadují se přibližné toky v jedné věkové kohortě. Tyto toky ukazují, že i když to není v praxi běžné, mohou se žáci přesunout z odborného směru do všeobecného a naopak.

Toky žáků mezi různými částmi nizozemského systému vzdělávání a profesní přípravy a výstupy v roce 2015 v procentech založených na kohortě žáků opouštějících základní vzdělávání (100 %)

Poznámka: SBAO – speciální základní vzdělávání; HAVO – všeobecné sekundární vzdělávání; SO – speciální vzdělávání; VWO – předuniverzitní vzdělávání; PRO – praktická pracovní zaměřená příprava; MBO – vyšší sekundární profesní vzdělávání; VSO – sekundární speciální vzdělávání; HBO – vysokoškolské odborné vzdělávání; VO – nižší sekundární vzdělávání; WO – vědecké/univerzitní vzdělávání; VMBO – předprofesní sekundární vzdělávání.

Prognózování potřeb kvalifikací se zabývá Výzkumné středisko vzdělávání a trhu práce (*Research Centre for Education and the Labour Market – ROA*) při Maastrichtské univerzitě. Prognózy se zaměřují na zvýšení transparentnosti a zlepšení souladu mezi vzděláváním a trhem práce. ROA je financováno a společně řízeno klíčovými zainteresovanými stranami z oblasti vzdělávání a trhu práce.

Jednou za dva roky ROA publikuje zprávu o trhu práce podle vzdělání a povolání, která obsahuje přehled trendů a analýzy očekávaného vývoje trhu práce. **AK**

Prameny:

Vocational education and training in the Netherlands. Short description. Luxembourg: Publications Office of the EU, 2016.

ROA <http://roa.sbe.maastrichtuniversity.nl>

CIA <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Francouzský systém profesních certifikací, o kterém se mluví

Francouzské sdružení pro rozvoj odborného vzdělávání – Afdet se v rámci svého trvalého závazku napomáhat kvalitnímu celoživotnímu odbornému vzdělávání zamýšlí nad profesní certifikací jednak v souvislosti s prodloužením platnosti zákona z roku 2014, jednak v rámci hodnocení politiky certifikace profesního vzdělávání, kterou zahájil předseda vlády v červenci 2015.

Zákon z 5. března 2014 a zavedení „bloků kompetencí“ (*«blocs de compétences»*)

Francie je zemí, kde diplomy a tituly představují hlavní doporučení jak pro jednotlivce, tak pro podniky, trh práce a sociální vztahy.

Odborné a profesní diplomy a tituly, které byly tradičně chápány jako záruka kvalifikace po získání určité úrovně znalostí, se v poslední době stávají zárukou ovládnutí kompetencí v důsledku zavedení osvědčení o profesní způsobilosti (*Certificat de capacité professionnelle* – CCP), vytvořeného sociálními partnery, a vyvinutí validace vzdělání získaného ze zkušenosti (*Validation des acquis de l'expérience* – VAE) v rámci zákona o sociální modernizaci v roce 2002. To je nyní široký, různorodý soubor „certifikací“.

Všechny přehledy týkající se kompetencí a seskupené ve společném Národním rejstříku profesních certifikátů (*Répertoire National des Certifications Professionnelles* – RNCP) nadále odpovídají různým úkolům v souladu s obecným záměrem a reprezentují logiku různé konstrukce: diplomy ministerstva školství, zemědělství, zdravotnictví, sociálních věcí, tituly ministerstva práce, obchodní a řemeslnické komory, oborové osvědčení o profesní kvalifikaci (*Certificat de qualification professionnelle* – CQP) vydávané odvětvími apod.

Tento soubor byl nedávno interpelován vytvořením osobních účtů na vzdělávání (*Compte personnel de formation* – CPF) v zákoně z 5. března 2014, který předpokládá, že volitelná profesní příprava v CPF je potvrzována certifikací zaregistrovanou v RNCP nebo „identifikovatelnou částí profesní kvalifikace zařazené do RNCP a potvrzující získání bloku kompetencí“.

To byla první zmínka o „bloku kompetencí“ v legislativním textu. Je tak na místě položit si otázku stálosti tohoto nového konceptu a logiky konstrukce bloků kompetencí, ale také a hlavně jeho významu pro jednotlivce a hospodářství a jeho důsledků pro současný systém certifikace a profesní přípravy.

Představuje rozdělení do bloku kompetencí pro jednotlivce faktor usnadnění přístupu k zaměstnání získáním „prostředních“ (*intermédiaires*) certifikací (je otáz-

ka, zda autonomních, nebo ne) s rizikem slabého uznávání na trhu práce, a tak s hendikepem pro pokračování v profesním životě? Není to tak, že důvodem zpochybnění systému certifikací vytvořeného v logice získání úplné kvalifikace obsahující základní znalosti, které doprovázejí lidi po celou profesní dráhu, je poškození jejich bezprostřední „zaměstnatelnosti“? Mohou být požadavky krátkodobé zaměstnanosti a vzdělávání pro celoživotní kvalifikaci zajištěny stejnými systémy certifikací, nebo je třeba přijmout existenci systémů s rozdílným účelem? Má certifikace profesního vzdělávání a certifikace adaptace na zaměstnání tak odlišný způsob organizace a získávání, že je třeba vytvářet komplementaritu?

Společná studie Afdet – Céreq pro publikaci v roce 2016

Afdet (*Association française pour le développement de l'enseignement technique* – Francouzské sdružení pro rozvoj odborného vzdělávání) se přidružil k Céreq pro vypracování studie, která bude podkladem k publikaci, jejíž vydání je plánováno na 1. čtvrtletí 2016 s názvem *«L'instauration des blocs compétences et ses incidences possibles sur le système de certifications et de formation professionnelle»* (Zavedení bloku kompetencí a jeho možné důsledky pro systém certifikací a profesní přípravu).

Dokument bude mít dvě části:

První část se bude vztahovat ke sledovaným cílům a možným volbám, bude v ní obsažena komplexní projektová studie certifikace, hledisko certifikačních orgánů a Národní komise pro profesní certifikaci (*Commission nationale de la certification professionnelle* – CNCP) a finanční a správní hledisko nabídky dalšího vzdělávání na národní a mezioborové úrovni. Bude vycházet z informací získaných z existujících dokumentačních korpusů a v případě potřeby od samotných aktérů.

Druhá část se bude věnovat úloze bloků kompetencí na trhu práce a v drahách mobility. V této části byla dotazována tři profesní odvětví, která již byla předmětem práce Céreq.

Evaluace politiky profesní certifikace zahájena premiérem 24. července 2015

Premiér poslal 24. července dopis ministryni školství a ministroví práce, zaměstnanosti, odborného vzdělávání a sociálního dialogu a některým dalším ministrům. Předmět dopisu je situován do rámce evaluací prováděných pro modernizaci veřejné činnosti (*modernisation de l'action publique* – MAP). K dopisu je připojena poznámka o nastavení, která velmi přesně uvádí účel evaluace.

Evaluovat hlavní úkoly rozvoje/transformace/reformy této činnosti:

- Vybavit se systémem umožňujícím lépe regulovat veřejnou a soukromou nabídku.
- Zabezpečit postupy zaručující kvalitu certifikace.
- Stále rozvíjet poradní profesní komise (*Commissions professionnelles consultatives* – CPC) a CNCP.
- Uvažovat o vývoji racionalizace nástrojů pro vypracovávání a uznávání certifikací.

Afdet, který spolu s Céreq v rámci výzkumu bloků kompetencí konzultuje se všemi certifikátory a instancemi ovlivňujícími nastavování certifikace, se chce seznámit se stavem míst francouzského systému profesní certifikace a s návrhy na jeho zlepšení. Hodlá poslat mluvčím, jmenovaným premiérem, krátkou

zprávu v tomto smyslu a požadovat, aby byli vyslechnuti nebo nějakým jiným způsobem zapojeni do záležitostí, kterými je pověřen Hlavní sekretariát pro modernizaci veřejné činnosti (*Secrétariat général pour la Modernisation de l'action publique* – SGMAP) a premiér.

Zpráva s připomínkami a návrh Afdet je k dispozici na webové stránce Francouzského sdružení pro rozvoj odborného vzdělávání¹.
AK

¹ *Tento Afdet má webovou stránku s doménou org – www.afdet.org. Naproti tomu webová stránka s doménou <http://www.afdet.fr/> patří Association francophone des diplômés et étudiants en tabacologie (Frankofonnímu sdružení absolventů a studentů tabakologie). Jde o obor (či spíše specializaci) ve zdravotnictví týkající se tabakismu a boje proti němu, viz např.: <http://www.afdet.fr/Certificat-de-tabacologie-belge>, na univerzitní úrovni, zřejmě však jdoucí napříč kvalifikačními úrovněmi ve zdravotnictví. Prověřil kolega Mario Stretti.*

Pramen:

Amat, Françoise, Berho, Françoise et Blachere, Michel. *Le système français des certifications professionnelles en question. L'enseignement technique*, 2015, No 248, p. 42–43.

Rozvoj podnikatelského myšlení a jednání

Dva studijní moduly Univerzity Rostock názorně ukazují, jak probíhá zavádění podnikatelské učební cesty do kurikulárních struktur. Tím se zároveň vytvářejí stavební kameny pro *Entrepreneurship a Intrapreneurship*¹ Education (vzdělávání v podnikání a v podnikání uvnitř firmy) v rámci vysokoškolského vzdělávání.

Univerzita Rostock poskytuje již dvacet let pomoc a podporu při zakládání podniků. Zpočátku to probíhalo pomocí různých nástrojů, které většinou nebyly zařazovány do kurikulárních struktur studijních oborů a byly organizovány převážně jako podporované projekty. V průběhu Boloňského procesu² se tyto nabídky začaly přizpůsobovat cílovým skupinám (studující, zaměstnanci) a zařazovaly se do kurikul. Do učebních plánů byla zařazena nauka o zakládání podniků se dvěma moduly (faktory úspěchu profesní samostatnosti a nalezení a rozvoj záměrů). Po prvních hodnoceních bylo zjištěno, že to obsahuje jen některé body podnikatelského myšlení a jednání a že rozvoj patřičných kompetencí vyžaduje delší dobu. Výsledkem těchto zjištění jsou snahy rozvíjet a nabízet *podnikatelskou učební cestu* v průběhu studia, kdy se studenti setkávají s podnikatelským myšlením a jednáním, respektive se situací

při zakládání firem. To odpovídá zavedeným koncepcím *Entrepreneurship Education*. Tento koncept je v současné době realizován Katedrou pedagogiky hospodářství a zakládání podniků a Centrem pro podnikatelství na Univerzitě Rostock.

Výzkumné vzdělávání orientované na zkušenosti ve fázi senzibilizace

Naše pojetí vzdělávání se dá přiřadit konstruktivistickému pojetí vzdělávání s těmito klíčovými body:

- Učení orientované na zkušenosti, při kterém teorie a praxe mají být pokud možno co nejúžeji spojeny a přitom mají s návazností na stávající kompetence umožňovat získávání nových zkušeností.
- Výzkumné učení, jehož součástí je samostatná individuální práce orientovaná na tým. Studenti si sami časově a obsahově organizují učební proces. Přitom se mohou účastnit kooperativního učení a práce orientované na

problémy. Studenti si na základě reálné problematiky rozvíjejí dovednost reflexe, empatie a tolerance při frustraci, přebírají zodpovědnost za dílčí procesy a rozvíjejí kompetenci seberegulace.

Podstatný prvek podnikatelského myšlení a jednání se skládá ze čtyř stěžejních oblastí (aspektů). Jednotlivec je ve své seberealizaci podporován taky tím, že je uváděn do situace, kdy se rozhoduje o tom, ve které oblasti chce pracovat, a v jaké roli by chtěl práci vykonávat.

Aspekt 1: Rozvoj podnikatelských kompetencí

Empirické výsledky studentů lze přiřadit k zavedeným zjištěním a kategoriím analýz literatury týkajících se rozvoje podnikatelských kompetencí:

- *výkon*: ctízádnost a vůle, píle, připravenost k nasazení, odolnost a výdrž, nároky na kvalitu, vzdělání, odborné znalosti, vůle inovovat a záměry, kreativita, cit pro trendy, připravenost k zodpovědnosti, odvaha a připravenost k riskování.
- *plánování*: zaměření na cíl a kontrola dosahování cíle, organizační talent, ekonomické a strategické myšlení, časový management, volba lokality.
- *soudržnost*: chování ve vedení, péče o zákazníka a orientace na zákazníka, komunikační dovednosti, síť, sebedůvěra, zdraví, znalost lidí, schopnost vcítění, flexibilita, dovednost kritiky, odolnost proti stresu, snaha o samostatnost.

Aspekt 2: Rozvoj osobnosti

Výsledky ukazují, že do rozvoje osobnosti dotazovaných často zasahují události, které vedou k vyhraněné orientaci na hodnoty a vzory chování:

- osobní zážitky jako cestování v zahraničí, nemoc, změněná situace v rodině, výchova, formování zkušenostmi získanými v rodinném prostředí,
- externí události jako historické mezníky nebo „tematika přelomů“,
- profesní rozvoj jako hledání profesních výzev dělat to lépe, než bylo zvykem předtím, vytvářet si perspektivu, využívat zkušeností a kontaktů na síti, silící tlak v předchozích zaměstnaneckých poměrech, neřešitelné konfliktní situace v současném pracovním poměru.

Aspekt 3: Proces řešení problémů

Výsledky ukazují, že dotazovaní si v průběhu života vypracovali kompetence v oblasti metodicky fundovaného plánování a ty se při zpětném pohledu zlepšovaly, např. pokud jde o kalkulaci cílových a plánovacích procesů (zdroje, čas, finance, pracovní nasazení atd.), organizační struktury, personální rozhodování, přípravu podmínek k založení firmy, delegování pravomocí, právní zkoušky, analýzu týmové dynamiky, rovnováhu mezi prací a životem (*work-life-balance*).

Aspekt 4: Učení orientované na činnost

Tento aspekt se zaměřuje na samotný modul. Pokud jde o požadavek připravit koncept v úvodním, senzibilizujícím modulu, bylo v evaluačních rozhovorech s jednotlivými studenty zdůrazňováno, že by tento aspekt měl být v empirickém průzkumu více zastoupen, protože se zdá, že studenti si přejí také podněty pro rozvoj vlastních učebních strategií.

Reflexe výsledků a výhled

Studenti zjišťují, že teoreticky vypracovaný koncept podnikatelského myšlení a jednání lze identifikovat i v praxi. Aspekt řešení problémů je však tematizován jen nejasně. Pokud jde o socio-demografické výsledky, je pozoruhodné, že vysokoškolská senzibilizace zakládání podniků a vzdělávání v této oblasti jsou sice důležité, ještě důležitější však je skupina podnikatelů, která je socializována v oblasti klasické profesní přípravy. Snahy integrovat podnikatelské myšlení a jednání do pořadacích prostředků (učebních řádů a plánů) profesní přípravy jsou však v učebních polích vidět jen málo. To není dobrá zpráva pro aktuální potřebu následnictví na vedoucích místech v určitých regionech a odvětvích. Právě proto je důležité přibližovat podnikatelské myšlení a jednání prostřednictvím iniciativ jako EXIST³ nejen studentům, ale i učňům v profesní přípravě, aby se budoucí odborné síly staly podnikatelsky zodpovědně jednajícími zaměstnanci, eventuálně pozdějšími zakladateli a následníky v podniku. K tomu je potřebné vzdělávání (i vysokoškolské), které vedle odborných dovedností podporuje i podnikatelské myšlení a jednání.

Koncepce modulů v rámci podnikatelské učební cesty vedla k pozitivnímu vývoji vzdělávání v zakládání firem. Tak se senzibilizace pro téma *Entrepreneurship a Intrapreneurship* upevnila v kurikulech a zájem o toto téma se dále zvýšil. Aktéři v oboru zakládání podniků pořádají semináře i pro studenty, problémem je však nedostatečná kapacita seminářů a malé možnosti individuální péče o studenty. Přeložila Jana Šatopletová

¹ *Budeme národem intrapodnikatelů?*

<http://www.managementnews.cz/manazer/rizeni-firmy-a-organizace-id-147972/budeme-narodem-intrapodnikatelu-id-1441422>

Intrapreneurship – podnikání a úspěch uvnitř firmy

<http://www.brnews.cz/lidske-zdroje/organizace-pracovni-cinnosti-id-148681/intrapreneurship-podnikani-a-uspech-uvnitř-firmy-id-220605>

² *Boloňský proces: cesta od Sorbonny (1998) k Bukurešti (2012). Zpravodaj 7-8/2015, s. 12–13.*

³ *EXIST je podpůrný program Spolkového ministerstva hospodářství a energie (BMWi) <http://www.exist.de/>*

Pramen: Dornblüth, Thomas und Diettrich, Andreas. Entwicklung unternehmerischen Denkens und Handels durch forschendes Lernen. Berufsbildung 2014, Nr. 147, S. 7–9.

Schopnost mluvit několika jazyky máme v genech, říkají vědci

Vedení dětí k vícejazyčnosti bylo dlouhou dobu považováno za chybu. Rodiče, pedagogové a výzkumníci nyní poznávají její přednosti.

Andrej mluví s Jegorem rusky, Jegor s Andrejem radši německy. Yuko byla na prázdninách u prarodičů v Japonsku a od té doby má problémy s výslovností hlásky „r“. A tříletý Simon mluví při hře stále o „aples“ a „hruškách“. Dina Chubuková, 32letá ředitelka multilingválního zařízení denní péče o děti v Berlíně-Charlottenburgu, se těší z každého dítěte, které mluví další řečí než jen němčinou. Vystudovaná pedagožka se narodila v Rusku, kde chodila do německé školy, a žije v Berlíně se svým partnerem pocházejícím z Kanady. Vzhledem k tomu, že pár nenašel pro svoji dceru žádné předškolní zařízení, ve kterém by se mluvilo třemi jazyky, před necelými čtyřmi lety se Dina Chubuková rozhodla založit vlastní.

Vícejazyčnost se stává trendem nejen u rodičů a pedagogů, ale také mezi výzkumníky. Lingvisté, psychologové a vědci, kteří zkoumají mozek, už nějaký čas posuzují „kognitivní užitek“ dvojjazyčnosti. Kdo je polyglotem, má díky tomu nejen lepší vyhlídky v kariéře nebo při poznávání cizích kultur, ale zároveň by měl mít také flexibilnější a rychlejší myšlení. Vícejazyčnost má dokonce snižovat i náchylnost k Alzheimerově chorobě.

Podle Evropské unie by každý občan měl na konci školní docházky rozumět třem jazykům. V předškolním zařízení *Multi Lingua* Diny Chubukové se děti tomuto cíli přibližují už před nástupem do školy. V úterý krátce po desáté se „zanepřázdňené včely“ a „aktivní mravenci“ hrnou do společenské místnosti. Brzy se tam buší kladivem a lepí, vychovatelky dávají pokyny jednou v němčině, podruhé v angličtině. Ve vedlejší místnosti se mezitím setkávají rusky mluvící děti při hodině zpěvu.

Za nejspěšnější metodu výuky se považuje takzvaná „imersní metoda“. Každý vychovatel při ní zůstává u jedné řeči, na kterou děti orientuje. Na konci předškolního věku by pak děti měly ovládat němčinu a angličtinu tak dobře, aby oba jazyky mohly bez problémů používat ve škole. Jak říká Dina Chubuková, snad ještě důležitější je to, nadchnout děti pro cizí kultury. Vícejazyčnost je podle ní velký dar.

Poznávání kulturní rozmanitosti

Vícejazyčnost však v Německu dlouhou dobu nedokázali ocenit. Je tam totiž hluboce zakořeněná představa,

že člověk dokáže správně mluvit jen jedním jazykem. Ačkoli lidé na celém světě prokazují opak, neboť 163 ze 195 národů je oficiálně dvoj- nebo tříjazyčných, vlivní germanisté v Německu dlouho považovali vícejazyčnost za „nepříznivou pro dítě“.

Na bilingvismus u dětí se dodnes pohlíží jako na chybu: jednou je chápána jako zájem příliš ambiciózních rodičů (angličtina, čínština), jednou jako indicie pro integrační problémy (turečtina). Podle odbornice na výchovu a vzdělávání Ingrid Gogolin z Univerzity v Hamburku se však situace pomalu mění. Jak vysvětluje, více se začíná akceptovat nejen fakt, že je Německo cílovou zemí pro přistěhovalce, ale i skutečnost, že migranti si s sebou přinášejí další jazyk. V současnosti je v Německu každý třetí předškolák potomkem imigrantů, ve velkých městech, jako je Frankfurt nad Mohanem, jsou to dokonce zhruba dvě třetiny dětí předškolního věku.

Současně se mění také úroveň vzdělání „nových Němců“: jsou lépe kvalifikovaní, zkušenější a sebevědomější než zahraniční pracovníci v dřívějších dobách. Také průměrný stupeň vzdělání přistěhovalců (kromě žadatelů o azyl) je nyní vyšší než u původních obyvatel. Stejně tak roste příliv odborníků s cizím pasem. Městem s největším počtem bilingvních vzdělávacích institucí je díky firmě Volkswagen dolnosaský Wolfsburg.

Stále více Němců dnes lákají dálky, ať už jde o školní výměnné pobyty, studium, nebo práci. Někteří z nich se vracejí zpátky se zahraničním partnerem – tak jako Johannes Rittner, který svoji ženu Claudii, pocházející z Kolumbie, poznal během studia v USA. Dnes oba pracují jako inženýři v jedné mezinárodní firmě v Berlíně. Mezi sebou mluví anglicky. Když ale přišel na svět jejich syn Adrian, mluvili s ním rodiče také svými mateřskými jazyky. Jak podotýká Claudia, jinak by se nemohl bavit s jejími příbuznými v Bogotě.

V berlínském zařízení pro předškoláky *Multi Lingua* patří Rittnerovi k typické klientele. Podle Diny Chubukové zažili mnozí rodiče v zahraničí rozmanitost, kterou v Německu nechťejí postrádat. Rittnerovým se ve školce líbí pestrá atmosféra: že má jejich syn přátele s brazilskými, italskými a ukrajinskými kořeny a že slaví den svatého Patrika stejně jako díkůvzdání nebo chanuku.

Jen jeden jazyk? Máme na víc

Věda dnes skutečně vychází z toho, že je člověk od přírody polyglotem a vícejazyčnost má v genech. Jak říká Jürgen Meisel, který – nejprve v Hamburku, nyní v kanadském Calgary – déle než 30 let vícejazyčnost zkoumá: kdo vyrůstá pouze s jedním jazykem, nevyužívá plně své možnosti. Bilingvní děti nejen že téměř bez námahy paralelně ovládají dvě řeči, ale dokážou také brzy rozlišovat ustálená slovní spojení v obou jazycích. Zdá se, že dětem přitom vedle slov pomáhají také pohyby úst rodičů. Kanadští vědci přehrávali miminkům videa osob, které předčítaly texty v různých jazycích. Podle toho, jak byli kojenci obeznámeni s daným jazykem, se měnila síla, s níž sáli ze svých dudlíků.

Děti mluvící dvěma jazyky mají sice v jednotlivých idiomech v průměru o něco menší slovní zásobu než jejich vrstevníci, kteří ovládají jen jeden jazyk, jinak se ovšem za stejnou dobu naučí téměř dvakrát tolik – a trilingvní dokonce trojnásobek. Tato kompetence ovšem mizí dříve, než se dosud myslelo. Dítě nejdříve ztrácí schopnost perfektně tvořit hlásky jedné řeči, později se uzavírá gramatika, potom slovní zásoba. Harald Clahsen z Výzkumného institutu pro vícejazyčnost při Univerzitě v Postupimi odhaduje, že optimální fáze k přirozenému učení jazyků může trvat do pěti nebo šesti let věku dítěte. Pak už se idiomy neučí jako mateřská řeč, ale jen jako cizí jazyk.

Záznamy z tomografií měřících magnetickou rezonancí ukazují, že jsou oba učební procesy skutečně rozdílné: zatímco při raném učení se u všech jazyků aktivují tytéž mozkové oblasti, při učení v pozdějším věku se využívají různé sítě – podle toho, zda se mluví prvním, nebo druhým jazykem. Ovšem ani pozdější učení jazyků nemusí být spojeno s namáhavým šprtáním slovíček. Bilingvní základní školy to dokládají každý den. Podle Kristin Kersten z Univerzity v Hildesheimu, která v současnosti zpracovává dvě studie o vícejazyčném vzdělávání na prvním stupni základní

školy, jsou děti při dobré bilingvní výuce po čtyřech letech schopné sledovat vyučování v angličtině a plynuhle se vyjadřovat, i když často ještě s chybami.

Obavu, že by znalosti němčiny mezi cizími jazyky trpěly, průzkum nepotvrdil. Počáteční skluz ve slovní zásobě děti vyrovnávají v průběhu roku. Na konci prvního stupně základní školy čtou a píšou stejně dobře německy jako děti v jednojazyčných třídách. Kvalitní imerzní vyučování nestojí žáky velké dodatečné úsilí. Učitele naopak ano. Oba výrazové způsoby totiž musejí perfektně ovládat a zároveň vědět, jak žáky naučit cizí řeč bez toho, že by vysvětlovali její pravidla. Potřebují speciální didaktický materiál a především dostačující výukový čas: minimálně polovina hodin by se neměla vést v mateřském jazyce. Annick De Houwer z Univerzity v Erfurtu, která zkoumá vícejazyčnost v rodinách, říká, že dvě hodiny angličtiny týdně nepřinášejí dětem vcelku nic. A rodiče, kteří neovládají jazyk perfektně, by podle ní měli děti svých znalostí raději ušetřit.

Tím se řídí například Maria Simon, která své dítě každé ráno přivádí do školky Multi Lingua. 34letá asistentka představenstva jedné internetové firmy strávila, stejně jako její muž, řadu let v zahraničí, umí finšsky a francouzsky a v práci denně mluví anglicky. Doma ale přesto zůstává u němčiny, i když se její tříletá dcera hlásí u snídaně o sýr slovy „Give me the cheese“. Maria Simon zná výhrady proti rodičům, kteří své potomky vychovávají dvojjazyčně. Ale klade si otázku, co mluví proti tomu, když má dítě možnost se přirozeným způsobem naučit další řeč.

Přeložila Alena Nová

Pramen:

Spiewak, Martin. *EinKind, dreiSprachen*. Zeit online, 2015, 7. Dezember.

<http://www.zeit.de/2015/47/mehrsprachigkeit-kinder-vorteile>

Vícejazyčnost v člancích Zpravodaje

Evropská unie a vícejazyčnost <i>Jazyky v EU, učení se cizím jazykům, podporování jazykové rozmanitosti.</i> Zpravodaj 10/2006, s. 7.	Jaké jazyky pro jakou Evropu? <i>Evropský den jazyků a États généraux du multilinguisme.</i> Zpravodaj 9/2008, s. 3.
Vícejazyčnost posiluje konkurenceschopnost <i>Význam znalosti cizích jazyků pro fungování malých a středních podniků.</i> Zpravodaj 3/2007, s. 5.	Vyučování cizím jazykům v Evropě <i>Srovnání statistických údajů za rok 2005 a 2012.</i> Evropa a vícejazyčnost <i>Historie podporování vícejazyčnosti v Evropském centru pro moderní jazyky při Radě Evropy.</i> Zpravodaj 10/2014, s. 5–6.
Evropští mistři (odborného) překladu <i>Evropský magisterský studijní program v oboru překladatelství.</i> Zpravodaj 4/2008, s. 5–6.	Vícejazyčnost zlepšuje fungování mozku <i>Výzkumy dvou amerických univerzit.</i> Zpravodaj 5/2015, s. 9.

Co nového v časopisech

L'enseignement technique	
<p>BROUILLET, René. Les métiers des industrie chimiques : choisir un métier : dossier no 248. [<i>Povolání v chemickém průmyslu. Vybrat si povolání, složka 248.</i>] L'enseignement technique, No. 248, (2015), p. I–XVI.</p> <p>Chemický průmysl je klíčový pro francouzské hospodářství. V Evropě je druhý největší po německém chemickém průmyslu, ve světě je na šestém místě. Chemický průmysl se skládá ze sedmi sektorů: minerální chemie; organická chemie; úklidové prostředky a detergenty; specializace (rostlinná léčiva, prostředky na úpravu vody, prostředky na údržbu zahrad a veřejných ploch, plasty, pryskyřice pro slévárny, esenciální oleje); parfumerie a kosmetika; barvy, inkousty, lepidla; tuky (jedlé oleje, margariny, svičky). Nejvíce pracovníků v chemickém průmyslu je v regionu Ile-de-France 45 939, tj. 23 %. Pracovníci v chemickém průmyslu mají v průměru vysoké vzdělání a většinou se podílejí na celoživotním vzdělávání. Diplomy pracovníků: Bac pro, BTS, Licences pro, Masters, Diplôme d'Ingénieur.</p> <p><i>*Od čísla 247 jsou složky číslovány podle čísla časopisu, v čísle 246 bylo ještě pořadové číslo složky 71.</i></p>	<p>HENRIET, Alain et KOEHL, Jean-Luc. ATS économie et gestion : un tremplin vers les grandes écoles* de management pour BTS et DUT tertiaire. [<i>ATS v ekonomii a řízení. Odrazový můstek k vysokým školám managementu pro držitele terciárního vysvědčení vyššího technika (brevet de technicien supérieur) a univerzitního diplomu technologie (diplôme universitaire de technologie).</i>] L'enseignement technique, No. 248, (2015), p. 20–23.</p> <p>Podle vzoru tříd pro adaptaci vyšších techniků (<i>adaptation des techniciens supérieurs</i> – ATS) průmyslového inženýrství, které fungují od roku 1997, se nyní otevírá cesta na prestižní vysoké školy (<i>grandes écoles</i>) v managementu pro držitele titulů BTS a DUT. Úspěšní absolventi ATS mohou pokračovat ve studiu např. v institutu podnikové správy (<i>institut d'administration des entreprises</i> – IAE), v institutu politických věd (<i>institut d'études politiques</i> – IEP) nebo studovat na univerzitě (M1) k dosažení titulu <i>master</i>.</p> <p><i>*O grandes écoles viz Budoucnost francouzské mládeže, Zpravodaj 5/2007, s. 6–8; B.A.D.G.E., Zpravodaj 10/2002, s. 13–14.</i></p>

Nové knihy v knihovně

HANUSHEK, Eric A. & WOESSMANN, Ludger.
Universal Basic Skills what countries stand to gain.
 Paris : OECD, 2015. 110 p.
 ISBN 978-92-64-23481-9 Sg. 8104
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264234833-en>

TESAŘ, Jan.
Mnichovský komplex jeho příčiny a důsledky. 2. vyd.
 Praha : Prostor, 2014. 277 s.
 ISBN 978-80-7260-304-6 Sg. 8109

Mnichov radikálně změnil pozici Československa ve světovém veřejném mínění, které bylo pod vlivem dvaceti let pacifismu a politiky appeasementství. Československo nedokázalo včas a účinně čelit Hitlerově psychologické válce. Ale vzápětí po nacistickém úspěchu v prvním kole si získalo obrovskou autoritu v demokratickém světě. Bylo to v první řadě díky prozíravosti Benešova plánu, vývoj mu dal brzy za pravdu.

JANÍK, Tomáš, SLAVÍK, Jan, MUŽÍK, Vladislav, TRNA, Josef, JANKO, Tomáš, LOKAJÍČKOVÁ, Veronika, LUKAVSKÝ, Jindřich, MINAŘÍKOVÁ, Eva, SLIACKY, Jiří, ŠALAMOUNOVÁ, Zuzana, ŠEBESTOVÁ, Simona, VONDROVÁ, Naďa, ZLATNÍČEK, Pavel.

Kvalita (ve) vzdělávání: obsahově zaměřený přístup ke zkoumání a zlepšování výuky. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2013. 434 s. (Syntézy výzkumu vzdělávání ; 1. sv.). ISBN 978-80-210-6349-5 Sg. 8111

Mají-li být návrhy alternativ profesionálně zdůvodněné, musí být opřeny o poukazy k uvedenému cíli: učit žáky cosi dostatečně určitého a kulturně smysluplného. Z této úvahy vyplývá náš důraz na obsah vzdělávání. Ten zde nechápeme jako staticky pojatý soubor pamětních položek, ale jako celkový vzdělávací potenciál kulturních oborů, s nimiž se žák při výuce setkává. Obsahem je pro nás vše, co se žák může učit, s čím zachází, o čem přemýšlí a čemu může rozumět nebo se o tom v komunikaci dorozumět v kulturním společenství myslí.

LE BILLONOVÁ, Karen.
Francouzské děti jedí všechno. 1. vyd. Brno : Jota, 2013. 283 s. Název originálu: French Kids Eat Everything. ISBN 978-80-7462-421-6 Sg. 8112

Děti jedí totéž co rodiče. Žádné náhražky. Žádné zvláštní vyvařování na přání. Ano, může to znamenat, že dítě občas odejde od stolu hladové, ale hlady nezemře. Francouzi jsou přesvědčeni, že se prostě nají víc při příštím jídle. A většina dětí se brzy naučí jíst to, co se dá na talíř.

JEŽKOVÁ, Věra, KOPP, Botto von a JANÍK, Tomáš.

Školní vzdělávání v Německu. 1. vyd.

Praha : Karolinum, 2008. 224 s.

ISBN 978-80-246-1558-5

Sg. 8113

Základním legislativním dokumentem v oblasti přípravy na povolání je Spolkový zákon na podporu profesní přípravy (Bundesausbildungsförderungsgesetz – BaföG).

JEŽKOVÁ, Věra, DVOŘÁK, Dominik a CHAPMAN, Christopher.

Školní vzdělávání ve Velké Británii. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2009. 228 s. ISBN 978-80-2461784-8 Sg. 8114

Skotsko si však svůj hvězdný okamžik zažilo během tzv. skotského osvícenství v 18. století. Abychom opět parafrázovali titul jedné současné studie o této době, Skotsko (nebo jeho hlavní město Edinburgh) bylo „přelidněno génii“, z nichž asi nejznámější jsou filozof David Hume a ekonom Adam Smith, avšak bylo zde dosaženo i důležitých pokroků v oblasti přírodních a technických věd.

JEŽKOVÁ, Věra, WALTEROVÁ, Eliška, ABANKINA, Taťjana a Abankina, Irina.

Školní vzdělávání v Ruské federaci. 1. vyd.

Praha : Karolinum, 2013. 230 s.

ISBN 978-80-246-2206-4

Sg. 8115

Jako silné destabilizační faktory života současných vesnických společenství se ukazují: narušení duchovně mravních hodnot charakteristických pro ruskou společnost; negativní důsledky privatizace kolchozní a souchozní výroby a dekolktivizace zemědělství, které přivedly do kritického stavu většinu zemědělských podniků; rostoucí nezaměstnanost...

JEŽKOVÁ, Věra, KRULL, Edgar a TRASBERGOVÁ, Karmen.

Školní vzdělávání v Estonsku. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2014. 145 s. ISBN 978-80-246-2687-1 Sg. 8116

V Estonsku vedle sebe vždy žily různé národnosti. Současná struktura obyvatelstva se vytvořila v důsledku různých historických událostí. Před druhou světovou válkou tvořily národnosti menšiny přibližně 12 % obyvatelstva. V roce 1934 byli nejpočetnějšími národnostními menšinami Rusové, Němci, Švédové, Lotyšci a Židé.

JEŽKOVÁ, Věra, DVOŘÁK, Dominik, GREGER, David a DAUN, Holger.

Školní vzdělávání ve Švédsku. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2011. 190 s. ISBN 978-80-246-2021-3 Sg. 8117

K prvnímu pokusu zlepšit kvalitu vzdělávání učitelů došlo ve Švédsku pravděpodobně v roce 1803. Stát požadoval, aby učitelé skládali univerzitní zkoušky, a prokazovali tak svoji úroveň ve studijních předmětech.

COYLE, Daniel.

Tajemství talentu. Olomouc : ANAG, 2015. 222 s. Název originálu: *Talent Code*. ISBN 978-80-7263-962-5 Sg. 8127

Dobrou zprávou je, že ačkoliv se vlny myelinu přestanou dostavovat někdy mezi třicátým a čtyřicátým rokem života, naše celkové množství myelinu narůstá až do věku kolem padesáti let a schopnost vytvářet ho intenzivním cvičením nám zůstane až do konce života. ... Z tohoto důvodu je úroveň dosaženého

vzdělání jedním z nejspolehlivějších ukazatelů pravděpodobnosti propuknutí Alzheimerovy choroby ... Lepší vzdělání vytváří silnější, mohutnější obvod, který dovede lépe vyvažovat účinky prvotních stadií nemoci.

MUSIL, Alois, 1868-1944.

Ze světa islámu. 1. vyd. dotisk. Praha : Akropolis, 2014. 443 s. ISBN 978-80-7470-062-0 Sg. 8129

Vrstevníci neměli Muhammada za neomylného, dokonce mnohé mu vytýkali. Po jeho smrti byla jeho četná nařízení zrušena nebo opomíjena jako chybná. Vždyť sám zaznamenal v Koránu, že je pouze člověk, může zapomenout, a zapomeneli, je třeba, aby byl upozorněn. Z Koránu je dále patrné, že Muhammad nevykonal žádný zázrak, poněvadž mu Alláh neuštědřil zázračnou moc.

LIESSMANN, Konrad Paul.

Hodina duchů : praxe nevzdělanosti : polemický spis. 1. vyd. Praha : Academia, 2015. 133 s. (21. století ; sv. 38). Název originálu: *Geisterstunde. Die Praxis der Unbildung. Eine Streitschrift*. ISBN 978-80-200-2530-2 Sg. 8130

Z takových iniciativ se však přece lze něco naučit. Například že univerzity stále více trpí ideologiemi předepsanými z Boloně. Že studium je v prvé řadě koncipováno jako profesní výcvik, že nejde o vědu a vzdělání, nýbrž o kompetence a dovednosti, o to získat konkurenční výhody, že studium nepředstavuje důležitou fázi v biografii mladého člověka, v níž by se v jisté svobodě mohly získávat odborné, sociální a společenskopolitické náhledy v kritickém záměru, nýbrž o rychlé a efektivní absolvování tréninku, což nyní univerzity přivádí do obtíží.

ČESKOMOR. KONFERENCE ODBOROVÝCH SVAZŮ
Vize změny hospodářské strategie České republiky.

Praha : SONDY, 2015. 95 s. (SAP studie, analýzy, prognózy ; sv. 2/2015). ISBN 978-8086846-61-3 Sg. 8132

Výkonnost naší ekonomiky se za posledních sedm let výrazně vzdálila našim ekonomicky vyspělým sousedům. Vůči Německu došlo mezi lety 2007–2015 k propadu výkonnosti o více než 4 procentní body, pokles, i když menší, je zaznamenán i vůči Rakousku.

Znovuobjevené knihy

CHABÁS, Juan

Dějiny španělské literatury. 1. vyd. Praha : SNKLHU, 1960. 487 s. (Dějiny literatur ; Sv. 5). Sg. 14485

Saavedrový „Symboly“ jsou dílem veskrze politickým, autor v něm od první až do poslední stránky hromadí argument na argument k vyvrácení názorů Machiavelliho.

ROUBÍK, František

Přehled českých dějin. 1. vyd. Praha : Orbis, 1947. 242 s.

Sg. 10349

Pro vývoj duchovního života značným ulehčením bylo odnětí censury knih jesuitům a její podřízení světským orgánům pod vrchním dozorem dvorské censurní komise ve Vídni. ... Svědectvím tohoto censurního uvolnění bylo mezi jiným také, že roku 1775 mohla být vydána tiskem Balbínova nadšená a ostře psaná Obrana českého jazyka.

Zajímavé internetové adresy

pravopisně.cz

Moderní nástroj k procvičení pravopisu a gramatiky

Webová stránka Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové se představuje tímto úvodem: *Potřebujete lépe procvičit svůj pravopis? Přesně pro vás připravujeme ucelené diktáty, cvičení, testy a doplňující materiály, díky kterým můžete zlepšit své znalosti češtiny a jejího správného psaní. Jsme tu s vámi déle než 4 roky a měsíčně pomáháme více jak 250 000 žákům ZŠ a SŠ. A nejenom těm. <http://pravopisne.cz/>*

Slovník sociálního zabezpečení

Slovník připravilo Ministerstvo práce a sociálních věcí. Najdete tam informace v abecedním pořádku, např.:

Doba studia

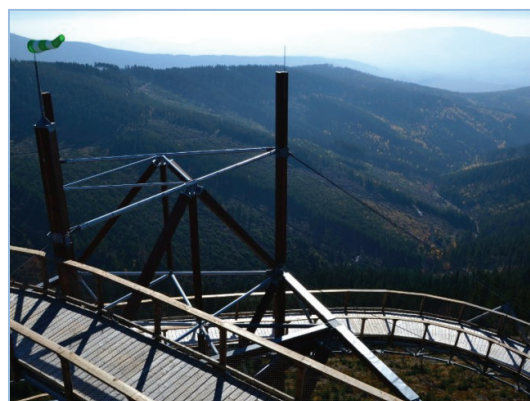
Doba studia je po dobu prvních šesti let po dosažení věku 18 let započítávána při výpočtu důchodu podobně jako doba zaměstnání. Doba studia získaná po 31. prosinci 2009 však nově již není takto započítávána. Pro dobu studia získanou před tímto datem platí, že jde o náhradní dobu, která se při stanovení výše důchodu započítává do doby pojištění v rozsahu 80 %. Doba studia od ukončení povinné školní docházky do dosažení 18 let věku je hodnocena jako doba pojištění (zaměstnání), pokud bylo studium vykonáváno před rokem 1996

http://www.mpsv.cz/files/clanky/22771/Slovník_MPSV_nahled.pdf

Československá námořní plavba

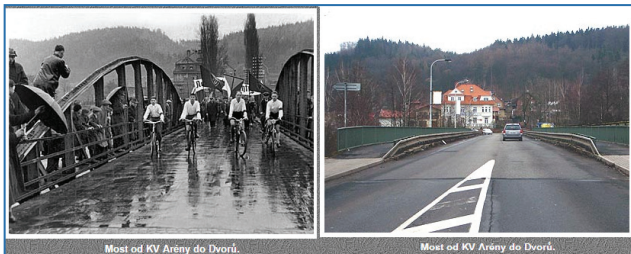
Pokud vás zaujala lodní vlajka Nizozemska na straně 6, vězte, že i Československo mělo svou lodní vlajku – viz obrázek. S podrobnými dějinami Československé námořní plavby se můžete seznámit na webové stránce: <http://www.namorniplavba.cz/>

Stezka v oblacích Dolní Morava

Webová stránka *Stezky v oblacích* láká návštěvníky právě na procházku v oblacích. *Stezka* se nachází poblíž chaty Slaměnka, nedaleko horní stanice lanovky Sněžník, v nadmořské výšce 1116 metrů nad mořem. Je vysoká 55 metrů, ale až na vrchol se dá dojet i s kočárkem. Ti odvážnější mohou k cestě dolů využít unikátní 101 m dlouhý nerezový tobogán s okýnkami. Z vrcholu stezky / rozhledny je vidět celý masiv Králického Sněžníku s malebným údolím řeky Moravy, v dálce pak i hlavní hřeben Jeseníků, Suchý vrch a Krkonoše.

Karlovy Vary 1938 a 2013

Na zajímavě udělané prezentaci si můžete porovnat, jak se během 75 let změnila jednotlivá místa ve městě, ale také, jak chmurně vypadaly Karlovy Vary v roce 1938 – černobílé fotky za to nemohou. (Po kliknutí na černobílý obrázek se objeví stejné místo, někdy v trochu odlišném záběru, na barevné fotografii ze současnosti.)

http://www.fofiffo.com/mesto_1938.htm

Zpravodaj – Odborné vzdělávání v zahraničí
vydává Národní ústav pro vzdělávání,
školské poradenské zařízení a zařízení pro další
vzdělávání pedagogických pracovníků
Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10

Redakce:
anna.konopaskova@nuv.cz, tel. 274 022 133.
Internet:
<http://www.nuv.cz/vystupy/zpravodaj-odborne-vzdelavani-v-zahranici-1>